

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาวิชาชีพการพยาบาล เป็นการเตรียมพยาบาลให้มีความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการตามลักษณะของวิชาชีพ และความสามารถในการปฏิบัติงานทางการพยาบาล การเรียนการสอนจึงประกอบไปด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ลักษณะเนื้อหาด้านวิชาชีพ จะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับคนในสภาวะกายภาพและจิตสังคมทั้งในภาวะปกติและเจ็บป่วย ตลอดจนหลักการพยาบาลในสถานการณ์ต่างๆ ตามลักษณะของการเจ็บป่วย และการฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการพยาบาลที่เรียนในภาคทฤษฎี ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมพยาบาลให้สามารถแสดงออกซึ่งคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพ (ฟาริดา อิบราฮิม, 2536) การศึกษาในภาคปฏิบัติ นั้นเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพพยาบาล (Carpineto and Duesphol, 1981 อ้างถึงใน ฟาริดา อิบราฮิม, 2536) ความรอบรู้ทางการปฏิบัติส่วนหนึ่งนั้นเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของพยาบาล การมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันหลายๆครั้งจะทำให้ยิ่งมีความชำนาญทางการตัดสินใจและทางการปฏิบัติที่สูงขึ้น(สมจิต หนูเจริญกุล, 2544) การศึกษาในภาคปฏิบัติจะเป็นการช่วยให้นักศึกษานำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

ในการปฏิบัติทางการพยาบาลแต่ละครั้ง ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทฤษฎีที่เป็นไปตามหลักวิชาการ และด้านทักษะ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ การที่จะปฏิบัติงานใดงานหนึ่งให้สำเร็จได้นั้นนับว่าเป็นเรื่องที่ยาก แต่การจะปฏิบัติงานให้สำเร็จและมีคุณภาพ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลที่ต้องอาศัยทักษะในการปฏิบัติเป็นสำคัญ เป็นเรื่องที่ยากลำบากยิ่งกว่า เพราะเป็นงานที่ต้องกระทำกับชีวิตมนุษย์ นักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีซึ่งได้รับจากการเรียนในห้องเรียน รวมถึงการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่างๆ และการมีทักษะที่ดีในการปฏิบัติงาน ซึ่งในส่วนนี้นักศึกษาอาจไม่สามารถค้นคว้าได้เองจากตำรา ต้องอาศัยศักยภาพของตนเองในหลายๆด้านประกอบกัน ในการที่จะช่วยสร้างทักษะในการปฏิบัติงานทางการพยาบาล เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดและได้รับการยอมรับจากทั้งผู้ป่วย ญาติ และผู้ร่วมงาน

การเรียนรู้ด้านทักษะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการเรียนรู้ในด้านสติปัญญา การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาพยาบาล จึงต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ด้านทักษะเป็นสำคัญ ไม่น้อยไปกว่าการเรียนรู้ด้านอื่นๆสิ่งนี้เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับวิชาชีพ

พยาบาล ซึ่งถือว่าการปฏิบัติการพยาบาลเป็นแกนกลางของวิชาชีพและการศึกษา การขึ้นฝึกปฏิบัติงานทางการพยาบาลถือเป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องนำความรู้ในภาคทฤษฎีทั้งหมดมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า และต้องมีการตัดสินใจที่ถูกต้องหรือผิดพลาดน้อยที่สุด ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถให้เกิดขึ้นได้เลย เนื่องจากเป็นการปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง ความผิดพลาดแม้เพียงเล็กน้อยก็ส่งผลถึงชีวิตของผู้ป่วย และส่งผลกระทบต่อตัวนักศึกษาผู้ขึ้นปฏิบัติงาน นักศึกษาที่เข้าสู่โปรแกรมการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลทุกคน จะต้องมีการเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพโดยการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และมักจะได้รับ การคาดหวังว่าจะต้องมีทักษะในการให้การพยาบาลทั้งหมดเหมือนอย่างพยาบาลผู้ปฏิบัติงานมาเป็นเวลานานซึ่งในความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องที่ยากลำบากอยู่ไม่น้อย

สถาบันการศึกษาพยาบาลและสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมุ่งที่จะพัฒนานักศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถตามศักยภาพของนักศึกษาแต่ละคนและเมื่อจบการศึกษา สามารถออกไปปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ จากสภาพการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งทางด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนา นักศึกษาเป็นอย่างมาก ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องคำนึงถึง เพื่อนำมาพิจารณาทิศทางการพัฒนานักศึกษาในสถาบันของตน ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาชีพพยาบาล นักศึกษาพยาบาลถือเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาชีพเฉพาะ การพัฒนานักศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะการศึกษาในวิชาชีพพยาบาล ซึ่งแตกต่างจากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วไป (อำภา กันทะเบ็ง, 2546) นักศึกษาพยาบาลจะต้องเรียนรู้ในสถานการณ์จริงเป็นส่วนใหญ่ โดยฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย การค้นหากิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา จึงจะต้องเลือกให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะการจัดการศึกษา

วิธีซีเอสเอฟ (Critical Success Factor: CSF) เป็นวิธีที่ถูกนำมาใช้เพื่อกำหนดปัญหาที่สำคัญและจำเป็น ต้องได้รับการจัดการแก้ไข อันจะนำมาซึ่งการค้นหาปัจจัยสู่ความสำเร็จ และเมื่อดำเนินการตามขั้นตอนของวิธี ซีเอสเอฟผลผลิตสุดท้ายที่ได้จะเป็นแนวทางปฏิบัติหรือกิจกรรม จึงคล้ายกับเป็นการตอบโจทย์ปัญหาที่พบด้วยการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมนั่นเอง วิธีซีเอสเอฟ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ (1) การตั้งเป้าหมาย(define the goal) (2) การค้นหาปัจจัยเพื่อนำสู่เป้าหมาย(decompose the goal into a set of factors) (3) การกำหนดกิจกรรมในแต่ละปัจจัย(define activity) (4) การสร้างและตรวจสอบเมทริกซ์ซีเอสเอฟ(built and validate the CSF matrix) (5) การนำไปใช้ (execute the activities) ซึ่งได้รับการพัฒนาโดย Rockhart เมื่อปี 1981 (Caralli, 2004) จากปัญหาในการจัดการด้านข้อมูลข่าวสารในหน่วยงาน เขาได้กำหนดให้วิธีซีเอสเอฟเป็นวิธีที่ต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนแรกเพื่อจะนำความสำเร็จมาสู่องค์กร วิธีซีเอสเอฟ

จึงได้ถูกนำมาใช้เพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น และพัฒนาด้านการจัดการข้อมูลข่าวสารในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ จากนั้นมาวิธีซีเอสเอฟ และการวิเคราะห์เมทริกซ์ซีเอสเอฟ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ 4 ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรต่างๆเป็นจำนวนมาก เช่น การจัดการธุรกิจโรงแรม (Brotherton and Shaw, 1996) การท่องเที่ยว (Augustyn and Knoles, 2000) การบริหารโรงพยาบาล (Brunsdon and Massey, 1994) และการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการทางโรงพยาบาล (Camey, 2000) เป็นต้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยเหล่านี้ได้ประยุกต์วิธีการของ Rockhart ไปใช้ในวงกว้าง โดยนำไปใช้ในองค์กรต่างๆ ที่มุ่งกิจกรรมสำคัญอันจะนำไปสู่ความสำเร็จ

การปฏิบัติงานทางการพยาบาลแบ่งออกเป็น 5 ประเภท (Johnson, 1994 อ้างถึงใน Ming Tian and Ling Long Tsai, 2004) คือ การเผชิญหน้ากับผู้ป่วย การสื่อสารกับผู้ป่วย การปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วย มีการแสดงออกกับผู้ป่วยอย่างเหมาะสมและการมีจรรยาบรรณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นักศึกษาพยาบาลผู้เริ่มฝึกปฏิบัติงานจะต้องปฏิบัติทั้ง 5 ด้าน ความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับกิจกรรมเหล่านี้ การใช้วิธีซีเอสเอฟเพื่อค้นหาปัจจัยสู่ความสำเร็จอันจะทำให้พวกเขาทราบถึงแนวทางปฏิบัติอันนำไปสู่การมีความพร้อม ที่จะสามารถเผชิญกับการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจริงและประสบความสำเร็จในที่สุด จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลโดยนำวิธีซีเอสเอฟมาประยุกต์ใช้พบว่า มีปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ แรงจูงใจ ความคิดเชื่อมโยง และทักษะ เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้ นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่า แรงจูงใจ เป็นกุญแจสำคัญที่จะมีผลให้นักศึกษามีความเต็มใจที่จะเรียนหรือนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติ (Ming Tian Tsai and Ling Long Tsai, 2004) ด้วยขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพของวิธีซีเอสเอฟ และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีซีเอสเอฟและการวิเคราะห์เมทริกซ์ซีเอสเอฟมาใช้ในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เพื่อช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลและสามารถจบการศึกษาไปปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีทักษะ มีการปฏิบัติงานทางการพยาบาลที่ดี ได้รับการยอมรับต่อไป

คำถามวิจัย

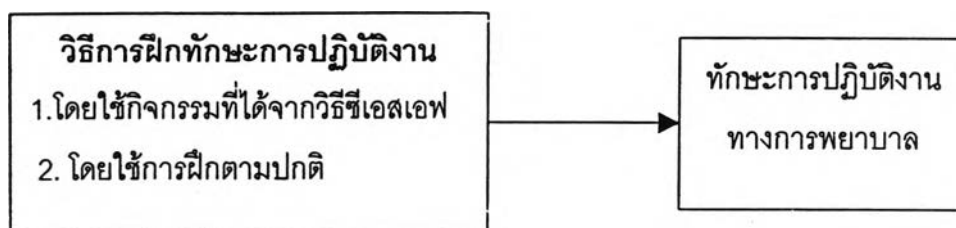
1. ซีเอสเอฟในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลมีอะไรบ้าง
2. กิจกรรมที่จะใช้ในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลควรมีอะไรบ้าง

3. ทักษะการฝึกปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติงานตามปกติและกลุ่มที่ใช้กิจกรรมที่ได้จากวิธีซีเอสเอฟแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาซีเอสเอฟในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้กิจกรรมที่ได้จากวิธีซีเอสเอฟ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติงานตามปกติและกลุ่มที่ใช้กิจกรรมที่ได้จากวิธีซีเอสเอฟ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi -Experimental Research) มุ่งศึกษาและหาแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้กิจกรรมที่ได้จากวิธีซีเอสเอฟ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาการปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ (พย.1322) โดยมีการประเมินทักษะการพยาบาลในเรื่องของทักษะการรับใหม่และการเตรียมคลอด และทักษะการทำคลอด

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่ศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่ศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2

จำนวน 50 คน แบ่งออกเป็น กลุ่มควบคุมจำนวน 25 คน และกลุ่มทดลองจำนวน 25 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

(1) ตัวแปรอิสระ วิธีการฝึกทักษะการปฏิบัติงาน ได้แก่ วิธีการฝึกตามปกติ และวิธีการฝึกโดยใช้กิจกรรมที่ได้จากวีซีดีเอสเอฟ

(2) ตัวแปรตาม ทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลซึ่งได้จากแบบวัดทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาล

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ทำการประเมินทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นการประเมินความสามารถในการกระทำกิจกรรมทางการพยาบาล โดยนักศึกษาพยาบาล ทั้ง 2 กลุ่มไม่เคยฝึกทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลบนหอผู้ป่วยที่จะใช้ในการทดลองมาก่อน จึงมีทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเท่ากันก่อนการทดลอง

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ทำการทดลองในหน่วยงานห้องคลอด จึงประเมินทักษะการปฏิบัติการพยาบาลรับใหม่และการเตรียมคลอด และทักษะการทำคลอดเท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงซีเอสเอฟในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
2. ได้กิจกรรมในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
3. ได้แนวทางปฏิบัติในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในการพยาบาลสาขาวิชาอื่นๆ

นิยามศัพท์

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีของสาขาวิชาการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

ซีเอสเอฟ (Critical Success Factor: CSF) หมายถึง ปัจจัยสู่ความสำเร็จหรือปัจจัยวิกฤตสู่ความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ต้องทำให้มีหรือให้เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งมีกระบวนการในการค้นหาปัจจัยสู่ความสำเร็จ 5 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Rockhart

วิธีซีเอสเอฟ หมายถึง วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งกิจกรรมสำคัญอันเป็นตัวแปรไปสู่การประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การตั้งเป้าหมาย (2) การค้นหาปัจจัยเพื่อนำสู่เป้าหมาย (3) การกำหนดกิจกรรมในแต่ละปัจจัย (4) สร้างและตรวจสอบเมทริกซ์ซีเอสเอฟ (5) การนำไปใช้

การวิเคราะห์เมทริกซ์ซีเอสเอฟ หมายถึง การนำปัจจัยและกิจกรรมที่กำหนดขึ้นมาหาความสัมพันธ์ในเมทริกซ์ เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมใดไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เรากำหนด กิจกรรมใดควรตัดทิ้ง และมองเห็นแนวทางของกิจกรรมที่ชัดเจน ซึ่งจากความสัมพันธ์ของปัจจัยและกิจกรรมที่กำหนดขึ้นจะทำให้มองเห็นเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้น

ทักษะการปฏิบัติงานทางการพยาบาล หมายถึง ความสามารถในการกระทำในกิจกรรมทางการพยาบาล ที่เป็นการช่วยเหลือบุคคลในด้านการส่งเสริมสุขภาพหรือการส่งเสริมการหายจากโรค ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวัดทักษะการรับใหม่และการเตรียมผู้คลอด และแบบวัดทักษะการทำคลอด

การฝึกปฏิบัติงานตามปกติ หมายถึง การฝึกปฏิบัติงานทางการพยาบาลตามหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

การฝึกปฏิบัติงานโดยใช้วิธีซีเอสเอฟ หมายถึง การฝึกปฏิบัติงานทางการพยาบาลตามหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ร่วมกับการใช้กิจกรรมที่ได้จากวิธีซีเอสเอฟ